

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 150 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

VABILO

na

XXIV. REDNI OBČNI ZBOR UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI

ki se bo vršil

v sredo, dne 13. aprila 1927, ob 10. uri dop. v magistratni dvorani v Ljubljani.

DNEVNI RED:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Čitanje revizijskega poročila Zveze slov. zadrug z dne 30./XII. 1926.
3. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1926.
4. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
5. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
6. Valorizacija podjetja.
7. Volitev upravnega sveta.
8. Volitev nadzorstva.
9. Slučajnosti.

Tudi hrvatsko učiteljstvo izpregledava...

Vsi učitelji so za združitev, stanovsko slogo in stanovsko edinstvo. — Nova smer stanovske politike slovenskega učiteljstva zmaguje tudi na Hrvaškem. — Kmalu bo strnjen ves naš stan v državi!

Vodilni člani UJU iz Hrvatske so se na seji Glavnega odbora UJU v Beogradu odločno izrekli, da so pripravljeni se združiti v UJU s svojimi tovariši, ki so dosedaj stali izven UJU. Obširno so iznesli historijat dosedanjih razmer na Hrvaškem in so povdarjali, da pravih stanovskih razlik v obče ni bilo med obema skupinama in so delile obe skupini le osebnosti in politično strankarstvo, nekaj pa tudi gospodarska vprašanja glede imetja. Na njihovi strani je največja pripravljenost za združitev z učiteljstvom, ki je še izven UJU.

Nespravljava je pa mala skupina hrvatskega učiteljstva, ki jo vodi upokojeni ravnatelj tov. Tomašić, predsednik Saveza Hrvatskih učiteljev. Seveda izvira vsa nespravljava iz le politično strankarskih motivov.

Skupini Tomašića stoji nasproti večina hrvatskega učiteljstva, ki je še izven UJU, (od 700—1000), katero vodi podpredsednik Saveza Hrv. Učit., urednik »Hrvatskega učitelja« tov. Drag. Nemec.

Zelo odločno piše za združitev »Hrvatski učitelj«, ki pojasnjuje učiteljskemu potrebo nove stanovske orientacije.

Izpod peresa urednika »Hrvatskega učitelja« tov. Drag. Nemec je v zadnji številki članek, ki ga naj dobro premislijo

posebno oni, ki so v zadnjem času izstopili iz UJU.

Temeljne misli iz članka so razvidne iz sledečih odlomkov:

»Hrvatski učitelj« je pričel iznašati nove nazore o našem stanovskem življenju in uravnava v tej smeri tudi pisanje lista. To smer — kakor se vidi — smatra nekaj tovarišev za napačno in se sprašuje: Kako to, da se je pričelo propagirati idejo zblizanja in pomirjenja?

Pa to je razumljivo. S časom so se razmere izpremenile. Oni naši tovariši, ki živijo še danes v dobi leta 1921 in ne vidijo ali pa nečejo videti faze razvoja in evolucije na bolje — se niso poglobili v temelj našega pisanja, ki očito kaže, da ne želimo nadaljevanja starih razmer, bratskega sovražstva in klanja, zaradi česar smo ostali izolirani in nismo mogli napraviti za sebe in za svoj stan niti toliko koristnega, kolikor je za »nohtom črnega«.

Večina teh s skepsko gleda na novo smer pisanja v listu. Njim niso jasni vzroki nedelavnosti »Saveza Hrv. Učit.«, ker jih isti ni na to pripravil, a na drugi strani nosijo krivdo osebe, ki hočejo za vsako ceno novo smer pisanja predočiti učiteljstvu kot nelegalno, ker oni, t. j. ti ljudje nečejo zblizanja.

Tudi na političnem in stanovskem polju so se razmere izpremenile. Nastali so novi nazori glede življenjskih potreb. Marsikatero naziranje so izpremenile izkušnje. Postavljeni smo pred nove gotove činjenice, ki jih moramo upoštevati, ako nečemo še naprej imeti zakopane glave v pesek.

Danes ne moremo več nadaljevati v starem duhu, ker so drugačne razmere in so drugi časi. Celu pristaši svoječasnih vladajočih strank uvidevajo pogrbenost tedanje šolske politike, pa so danes proti vsakemu nadaljnjemu preganjanju v učiteljskih vrstah.

Danes mora »Hrv. učit.« dvigniti svoj glas proti vsemu onemu, kar bi zamoglo ogroziti interese našega stanu, pa naj pride to od katerekoli strani. Budno mora paziti na vsako dejanje na prosvetnem in šolskem polju ter ga podvreči objektivni kritiki in na podlagi tega odobriti ali obsoditi. List mora biti merilo tudi za ljudi, ki imajo odločilno besedo v prosvetnem delovanju in ako so oni prožeti demokratskega duha, morajo poslušati nasvete in kritiko, izneseno v listu.

List mora prinašati vse potrebne informacije, osvetliti mora neopravičene napade in vzgajati mlado učiteljsko generacijo v stanovskem duhu. Beležiti mora vse pojave in pokrete na šolskem polju doma in v tujini.

Malo odgovora glede učiteljev iz Primorja.

»Bolj so se osramotili oni, ki so odšli iz Primorja prostovoljno ali pa po preračunani krivdi, zato da so dobili v Jugoslaviji dobro mesto in da so živeli v miru in zadovoljstvu.« (»Učit. Tov.« z dne 3. marca 1927, štev. 30.).

Da ne bo padla senca na vse one tovariše, ki so od prebrata ostali v Jugoslaviji, moram to, v svojem in v imenu mnogih, odločno zavrniti neinformiranost neznancega mi avtorja citiranih besed.

Iz vojne in ruskega ujetništva se je vračalo mnogo tovarišev po preobratu k svojim družinam, ki so se nahajale v begunstvu. Na vrnitev na svoja službena mesta v Primorju, ni bilo misliti iz sledečih razlogov: meja je bila zaprta, šole — da celo cele vasi porušene in — kar je glavno — brez sredstev, brez obleke, brez oprave, ki jim je vse to uničila avstrijska soldateska. Kdor je vse to okusil, ne more še danes pozabiti onih trenotkov, čeravno je bila edina želja vsakega izmed prizadetih, vrniti se na svoja službena mesta v Primorju, saj je marsikateri izmed teh okusil kot begunec »gostoljubnost« tostran meje. Prepriščeni smo bili samim sebi in kot berači smo hodili prosit na takratno deželno vladno miloščino. Prosili smo za službe in usmilili so se nas ter nas poslali v plebiscitno ozemlje. Odhajali smo v negotovosti na neznanu nam nova službena mesta z družinami brez sredstev, brez oprave. Zadolžili smo se s praznimi šolskimi stanovanji; in naš počitek po trudapolnem delu v šoli in izven šole je bil na golih tleh.

List mora biti nosilec in propagator novih idej, ki se porode v naših stanovskih vrstah. Najvažnejša in najaktualnejša taka ideja je brez dvoma ideja pomirjenja in zblizanja ter ideja sporazuma med celokupnim učiteljstvom kraljevine SHS.

Pred takimi vprašanji si ne moremo zakrivati oči. Odločno moramo reči, da smo na strani onih, ki žele zblizanja.

Sporazum je eno najvažnejših vprašanj. Tu je treba iskrenega sodelovanja vseh, brez razlike. Brez njega ostanemo na mrtvi točki in pridemo med dva kamna.

Opredeljujemo se za ono, kar je za naš stan boljše. Dobro vemo, da samo s pisanim ne bomo realizirali sporazuma, a to nas ne moti. Naše pisanje je samo načelne važnosti, ki ga naj vodstvo izvede.

Ponovno izjavljamo, da »Hrvatski učitelj« želi, da čimprej pride do sporazuma, ne samo zaradi stanovskih, temveč radi obširnih narodno-prosvetnih interesov.

»Hrvatski učitelj« želi stanovske sloge vsega učiteljstva v državi, zato piše in hoče tudi nadalje pisati v duhu sporazuma...

Prinašamo članek voditelja hrvatskega učiteljstva, ki je še izven UJU, urednika Drag. Nemec, da vsakdo iz njega razvidi zdravo idejo slovenskega pokreta in v premislek onemu slovenskemu učiteljstvu, ki je še vedno izven UJU.

In kdo naj reče, da nismo res dobili dobrih mest in da smo živeli v miru in zadovoljstvu? K temu dobrotam se je pridružil še nenaden beg iz Koroškega (2. maja 1919) spremljan od številnih šrapnelov, ki so nam jih spuščali nad glavami Nemci v slovo. Dovolj o tem!

Da je bila iskrena želja marsikaterega tovariša vrniti se, »z dobrega mesta in iz mirnega in zadovoljnega življenja«, na Primorsko, naj služi v dokaz sledeči dopis okrajnega šolskega sveta z N. št. 287/I.

N. N., učitelj v N., prošnja za službo v Trstu, v tržaški okolici ali v sežanskem okraju.

Solskemu vodstvu v N.

Višji šolski svet v Ljubljani naznanja z odlokom z dne 30. aprila 1920, št. 4832, da ni odposlal prošnje učitelja N. N. za podelitev učiteljske službe v Trstu, tržaški okolici ali v sežanskem okraju na mero dajno mesto, ker je nujno potreben vsaj do izvršenega plebiscita na sedanjem službenem mestu. Po izvršenem plebiscitu naj vložijo novo prošnjo, ki jo višji šolski svet odpošlje brez zadržka generalnemu civilnemu komisariatu v Trstu. — Predsednik. Podpis.

Upam, da neznani mi avtor dotičnega članka v »Tovarišu«, nam ne more šteti v sramoto, ako se nismo mogli vrniti na Primorsko iz dejstev, ki sem jih navedel. Če bi njega to zadelo, kar je marsikaterega izmed nas, bi gotovo tudi on vedril v Jugoslaviji, in sicer v takem miru in zadovolj-

„Kmetijska Matica“

je izdala za leto 1927. štiri knjige, katerih bodo člani za nizko članarino (30 Din) lahko veseli.

Veliki koledar za leto 1927. je uredil oblastni kmet. referent Miloš Štibler. Vrsto zabavnih in poučnih člankov bodo čitali matičarji gotovo z zanimanjem. Ko bi bil dodan običajnemu sejmškemu pregledu še gospodarski blagajniški dnevnik, posebno ker je tiskana knjiga na dobrem papirju, bi bilo prav posebno ustrezno našim kmetovalcem.

Kmet. svetnik V. Rohman je poslonil članom: Zbirko kmetijskih naukov II. zv. Knjigo smo prebrali z užitkom. V petih poglavjih je razvrščenih 120 kratkih beril, zlatih zrn, ki naj bi jih vsak kmetovalec, živinorejec in sadjar prebral in skrbno shranil. Knjižica bi morala biti v knjižnici vsake kmetijske hiše.

Sadjarstvo je sestavil referent za sadjarstvo Fr. K. a. f. l. V drobni, 4 in pol pole obsežni knjižici, katero krasi 18 slik, je utesnil sestavitelj vso obširno snov iz sadjarstva. Knjižica je namenjena v prvi vrsti našim kmetjskim mladini. Nekatera poglavja (n. pr. II. in IX.) bi bil sestavitelj lahko krajšal ali pa povsem izpuštil. Več pažnje pa naj bi bil posvetil zlasti zadnjim trem poglavjem. Jezikovno knjiga ni na višku. Skrajni čas je, da dobimo za sadjarstvo enotno terminologijo. Kakor čujemo gre knjižica urno izpod rok, kar nas zelo veseli.

Zdražbarji je poučno zabavna knjižica, katero je spisal Metod Dolenc. Matičarji jo bodo radi in gotovo tudi z zanimanjem čitali, saj je verna slika naših predvojnih pa tudi sedanjih razmer.

† Matiji Hericu v spomin.

Spomin vrlega šolnika ne mine.

Bil si Prlek, Muropoljec! V prijaznih Bučevcih si se porodil kot sin kmetijskih staršev 13. svečana 1854. Kot bistroumen deček si odšel v gimnazijo ter dovršil I.—VI. razred, nato pa III. in IV. letnik mariborskega učiteljskega, kjer si l. 1878. prebil zreslostni izpit. Ze takrat kakor tudi o priliki usposobljenostnega izpita v Gradcu l. 1882. si dokazal odlične zmožnosti za jezikovno skupino in za matematiko. V teh predmetih, v občni pedagogiki in filozofiji si se uspešno izobraževal nadalje ter stremel nazvzdor do možne popolnosti. Uspelo Ti je, kar si hotel: Tvoje strokovno znanje se je eminentno razširilo in poglobilo v teoretiškem in praktičnem pogledu. A Ti nisi bil egoist, da bi hranil to duševno bogastvo zase, marveč si je v obilni meri dajal kot starejšina in pedagoški pisatelj svojim so-trudnikom na šolskem polju. Bili smo Ti hvaležni za te darove.

Svojo prvo službo v domovini si nastopil pri Mali Nedelji, rojstnem kraju narodno-zaslužnega dr. Razlaga. Kot stalni učitelj si služboval na Ptujski gori, v Cirkovcih in Zavrču. Od tam si odšel za stalnega nadučitelja v Novo cerkev in nato leta 1898. v isti lastnosti nazaj v Cirkovce. Že v Zavrču si izbral družico za življenje; Tvoj zakon je bil neskaljeno srečen dotle, dokler ni jela posegati v Tvojo družino nezprosna Morana. Takrat pa se je v Tvoje in v soprogino srce vselila bridka žalost.

V Cirkovcih si ob vestnem in plodnosnem delovanju v šoli svoj prosti čas posvečal študijem in pisateljevanju v naš »Popotnik« in v »Österr. Schulbote«, Tvoji

spisi iz vzgojeslovja, slovnice in računstva so želi splošno priznanje. Bili so plod množne prakse, umnega razmišljanja in ljube do stvari, vsled tega kleno zrnje. Mnoge tovariše (ice) si vzbudil in potegnil za seboj. Da Ti je dopuščalo šolsko in pozneje nadzorniško delo, bil bi napisal še več ter obogatil še bolj našo strokovno literaturo! O Tvojem uspešnem delovanju pričajo mnogi pohvalni in priznalni dekreti. V srcih svojih učencev, ki si jim bil vzgojitelj in učitelj, pa tudi v srcih njih staršev si si postavil povsod, kjer si služboval, neminljivi pomnik!

Za Tvoje uspešno delovanje Te je odlikoval minister za uk in bogočastje, ko Te je l. 1910. imenoval za okrajnega šolskega nadzornika za okraje Ptuj, Ormož, Rogatec, Ljutomer in Gornja Radgona. Kot nadzornik si bil učiteljstvu vedno dobrohoten prijatelj in svetovalec, uradne konference si vodil taktno in hasnovito; zato Te tudi učiteljstvo ohrani v najboljšem spominu. — Drugo odlikovanje Ti je minister naklonil s podelitvijo naslova »ravnatelj« l. 1918. — A tudi naša narodna vlada SHS v Ljubljani Te je upoštevala, ko Te je meseca decembra 1918. postavila na odgovorno mesto šolskega nadzornika za takratne nemške šole v Ptuj, Ormož, Rogatec in Rogški Slatini. — Utrujen po 42-letnem službovanju si l. 1920. zaprosil stalno upokojevo; 20. avgusta je višji šolski svet ugodil Tvoji prošnji. V začetku svetovne vojne sta se s soprogo še radovala svojih štirih zdravih in brihtnih otrok; toda tekotom nekaterih let Vama je Morana iztrgala na tragičen način kar tri. Preminili so: Edo, Felicit in Milica, ostal Vama je edini Matije. Njega in zveste soprogo si se oklepaj kot upokojenec ter iskal razvedrila in

utehe v knjigah in odkritih tovariših. Preselil si se iz Ptuja v Maribor, Tukaj Te je prvi napad kapi l. 1924. duševno deloma ohromil. Okreval si in se veselil večera svojega življenja, a ne dolgo. Drugi napad 21. februarja t. l. Te je strl in spravil v grob; pred svojim odhodom pa si moral ob sicer nepopolni zavesti prebiti še mnogo fizičnih in duševnih muk!

Ljubi prijatelj-tovariš Matija! Sedaj, ko si 25. februarja za vedno vzel od nas slovo, se mi vzbujajo na Te živi in lepi spomini. Vidim Te kot mladega, čvrstega šolskega voditelja pri Mali Nedelji, kot dozorelega šolnika-pisatelja v Cirkovcih, kot dobrohotnega, vsakomur z nasveti uslužnega šolskega nadzornika v Ptuj, kot iskrenega tovariša in prijetnega družabnika in končno kot ljubečega družinskega očeta. Pred očmi mi lebdi vse Tvoje odlične vrline, ki so Te dičile kot — človeka. In milo mi je za Te — kakor mnogim drugim. Doživel si sicer častljivo starost 73 let, ipak mi je trgala srce žalost, ko so Te 28. februarja izročili materi zemlji na pokopališču v Počrežju. Konec je sedaj težav in bojev, Tvoje telo počiva v hladni zemlji. Duh Tvoj pa, ki nas je prejšnja leta dramil in budil na delo, bo živel tudi odslej med nami! Bil si povsod in vselej mož na svojem mestu, izboren šolnik, ves vnet za svoj vzvišeni poklic in stan, nič manj odločen zastopnik resnice in pravice. Potek Tvojega življenja je bil časten, morebitnemu klevetniku pa Bog odpusti netaktnost! Čast Tvojemu spominu in lahka Ti zemlja pobreška!

F. C.

Podpirajte obrambni sklad!

stvu, kakor si ga sam želi. Očitkov, da ima moč dobra mesta, smo vajeni, a nikdar nisem pričakoval enakega očitka od tovariša, ki ga je zadela ista usoda, kakor nas vse z žalostjo v srcu, da ne moremo delovati med našim, vsled imperijalizma podjarmljenim in zatiranim ljudstvom. Če mi pa toliko zavida moje sedanje službeno mesto,

dobro, dam mu ga rade volje na razpolago, samo da me ne bo štel med one, »ki so odšli prostovoljno iz Primorskega, da so dobili v Jugoslaviji dobro mesto in da so živel v miru in zadovoljstvu«.

Josip Macarol,
Šmartno pod Šmarno goro.

„Dobrote“, ki jih uživa poverjeništvu UJU od Učiteljske tiskarne.

G. urednik »Edinstva« Luka Jelenc našteva v 10. številki svojega lista razne dobrote, ki jih prejema poverjeništvu UJU od Učiteljske tiskarne. Ne pove pa, da je prejemalo poverjeništvu pod poverjenikovim imenom g. Jelenc a še v večji meri take »dobrote«.

Legalnemu predstavnstvu večine slovenskega učiteljstva iznaša javno te »dobrote«, da izven, kakor bi bila Učiteljska tiskarna last in domena g. Jelenc a in njegovih oziroma somišljenikov, do katere ima ostalo učiteljstvo le svoje dolžnosti kot odjemalcev.

Javno iznašanje podpore ni le kruta žalitev organizacije kot predstavnice učiteljstva, temveč je to žalitev vsega učiteljstva. Zato odgovarjamo na to brez vsakega obzira tako, kakor se postopa od nasprotne strani napram poverjeništvu.

Do danes smo smatrali, da je dolžnost učiteljske zadrage podpirati učiteljstvo, saj zadruga stoji in pade z učiteljstvom — pa ne z učiteljstvom, ki so slučajno zadržniki, temveč stoji s podporo večine učiteljstva in pade z odbijanjem večine učiteljstva. Zato se oddoljuje zadruga najbolje učiteljstvu, ako podpira organizacijo, kar smatramo za njeno sveto dolžnost, ker pride na ta način podpora še najbolj v dobro vsemu učiteljstvu. Saj ji učiteljstvo vrača to v sto-terti meri.

Razlika med podporo, ki jo je dobivala organizacija pod poverjenikovim imenom g. Jelenc a in ki jo dobiva sedaj, je samo ta, da sedanje poverjeništvu redno plačuje vse svoje liste Učiteljski tiskarni in da za dobo po odhodu g. Jelenc a nima poverjeništvu pri Učiteljski tiskarni na listih nobenega dolga, medtem ko je iz dobe poverjenikovanja g. Jelenc a ostalo na listih pri Učiteljski tiskarni dolga 314.720 Din. In za ta dolg so morali celo najbližji člani ožjega sosveta izvesti šele od tretje osebe, t. j. nadzorstva Učiteljske tiskarne ter se šele sedaj prepričati, da so kritja nesigurna.

G. Jelenc iznaša v svojem listu javno, da ima poverjeništvu od Učiteljske tiskarne na leto za 73.800 Din »dobrote«.

Naj pogleda, kako je Učiteljska tiskarna n. pr. podpirala upravo »Zvončka« ter daj, ko je bil g. Jelenc upravnik »Zvončka« in istočasni poverjenik UJU.

Izpiski iz knjig Učiteljske tiskarne kažejo sledeče:

V letu 1920. izkazuje račun »Zvončka« pri Učiteljski tiskarni 88.610,50 K, g. Jelenc je plačal na račun »Zvončka« tiskarni 20.329 K, odpisala pa je Učiteljska tiskarna 68.281,50 K.

V letu 1922. izkazuje račun »Zvončka« pri Učiteljski tiskarni 84.562,42 Din, g. Jelenc je plačal na račun »Zvončka« tiskarni 12.930 Din, odpisala pa je Učiteljska tiskarna 70.000 Din in prenesla na 1923. leto 1632,42 Din.

In za to leto ni predložil g. Jelenc na pokrajinski skupščini v Ptuj in ne pozneje kot upravnik »Zvončka« niti računov skupščini v odobritev.

Za leto 1923. je znašal račun »Zvončka« 100.963,42 Din, g. Jelenc je plačal na račun »Zvončka« tiskarni 24.020 Din, na leto 1924. je bilo prenesenih 16.594 Din, odpisala je pa Učiteljska tiskarna 60.349,42 Din.

Sedaj naj pa primerja g. Jelenc podporo, ki jo je prejemal »Zvonček« od Učiteljske tiskarne pod njegovo upravo in podporo, ki jo ima sedaj poverjeništvu, ko redno plačuje vse svoje liste Učiteljski tiskarni in je »Zvonček« aktiven.

V znesku 73.800 Din, ki ga iznaša g. Jelenc v svojem listu, je pa nekaj takih zneskov, ki absolutno ne spadajo na breme poverjeništvu, drugi zneski so pa oporečni.

Toda tudi v tem oziru lahko vrnemo milo za drago!

»Edinstvo« iznaša, da ima poverjeništvu brezplačno dvoje prostornih sob, v vrednosti najmanj 750 Din mesečno. Pripominjamo, da se dela v teh dveh sobah v dobrobit vsega učiteljstva. Naj pove urednik »Edinstva« g. Jelenc, za kakšno mesečno ceno in koliko sob z vrhom vred ima on od Učiteljske tiskarne za privatno stanovanjsko uporabo in koliko je bil dolžan na stanarini še ob lanskem obnem zboru Učiteljske tiskarne.

Dve uradnici, ki sta od Učiteljske tiskarne v upravi poverjeništvu, upravljata tudi »Sokolice« in »Našo radost«, torej liste Učiteljske tiskarne, zato je navedeno predbacivanje neopravičeno.

Za božične nagrade uredniku »Zvončka« in »Popotnika« je izvedel poverjeništvu šele sedaj iz »Edinstva«, sicer so pa take nagrade dobili tudi člani uprave Učiteljske tiskarne g. Anton Germek, predsednik »Edinstva«, g. Ivan Šmajdek, tajnik »Edinstva«, g. Luka Jelenc, urednik »Edinstva« — ako je niso odklonili. Ta nagrada poverjeništvu absolutno ne tangira.

»Edinstvo« pravi, da ima poverjeništvu od Učiteljske tiskarne brezplačno kurjavo, kar znaša 2000 Din letno. V lokalih, kjer

se je kurilo, se je delalo v dobrobit vsega učiteljstva in osebno ni imel nihče koristi od tega. Povdarjamo pa, da nam uprava tiskarne po odhodu g. Jelenc a premoreg za kurjavo tehta in je poverjeništvu izjavilo, da bo kurjavo plačalo. Naj pove g. urednik »Edinstva«, koliko časa je imel on brezplačno na račun Učiteljske tiskarne električno razsvetljavo in v kolikih privatnih lokalih? Ali tudi v dobrobit vsega učiteljstva?

Ob sklepu vprašamo javno bivšega poverjenika g. Jelenc a, kedaj je prodal knjižnico poverjeništvu Učiteljski tiskarni, da je sedaj njena last, kakor trdi v »Edinstvu« in na kateri seji poverjeništvu je bilo to sklenjeno.

»Edinstvo« pravi ob koncu, da »se Učit. Tov.« hvali, da je visoko aktiven, ter piše dobesedno: »Ni vraga, saj dobi na ta način ljubljansko poverjeništvu UJU od Učiteljske tiskarne lepih tisočakov na leto.«

K temu pripominjamo, da poverjeništvu pod Jelenc aevim poverjenikovim imenom ni dobilo niti enega od naštetih tisočakov manj podpore, prej več in vendar je bilo skoz in skoz pasivno.

Pa ni čuda pri postopanju, kakršno je bilo.

Sedanji urednik »Edinstva«, takratni poverjenik UJU g. Jelenc, se bo še gotovo spominjal, da sta ga o Božiču l. 1925. okrog 28. decembra dva prijatelja v Beogradu opozarjala, naj pazi malo na blagajno, ker spriču visokega dolga more biti gospodarstvo slabo. Podrobno sta ga opozarjala, kako se lahko vrše pogreške.

Pričakovati je bilo, ko se vrne domov, da razčisti zadevo in izpodbije vsak dvom. A ne!

Namesto tega je, ko se je vrnil, sodepisal z blagajnikom dopis na Učiteljsko tiskarno z dnem 30. decembra 1925, v katerem prosita, naj se še v tekočem letu razknjiži iz »Zvončkovega« računa znesek 85.000 Din ter preknjiži na neko književno založbo. Z istim dopisom je priznalo, da 35.000 Din tega dolga ni pokritega in prosita pri Učiteljski tiskarni, da za ta znesek dovoli poverjeništvu petletni brezobrestni kredit.

Pričakovati je bilo, da na prvi seji ožjega sosveta obvestita o tej petletni obremenitvi poverjeništvu člani ožjega sosveta, a niti najbližji člani niso bili obveščeni o tem. Nasprotno! Vključ zahtevi na prejšnji seji ožjega sosveta, da se mora na prihodnji seji točno poročati o gospodarskem stanju, je odredil takratni poverjenik Jelenc, da ne pride blag. poročilo na dnevni red seje ožjega sosveta 9. jan. 1926, na kateri seji bi člani ožjega sosveta morali dobiti točno pojasnilo o gospodarskem stanju poverjeništvu in bi se pri pravilnejšem poslovanju moralo poročati tudi o preknjižbi, nepokriti vsoti in petletni obremenitvi poverjeništvu.

In na seji širjega sosveta dne 10. januarja 1926 je na podlagi saldo Učiteljske tiskarne z dne 1. januarja 1926 poročal predsednik nadzornega odbora, da je zanj avtentičen dolg 183.000 Din in ne 314.000 Din, kakor se je z nasprotne strani trdilo.

Temu vzrok je bila gornja preknjižba, ki se je na željo izvršila »še v tekočem«, t. j. 1925. letu.

Končamo s slovesnim apelom na učiteljstvo, da naj Učiteljska tiskarna zaradi tega ne trpi nikake škode, če so gospod Jelenc in njegovi ožji prijatelji iznesli zadevo v javnost, dasi bi to najmanj smeli pokazati kot člani uprave Učiteljske tiskarne in bi kot taki ravno oni morali skrbeti, da se iz zadrage spravijo vsa osebna, stanovska in politična nasprotstva. To bi bili odgovorni svoji vesti in pa vsemu slovenskemu učiteljstvu. Dokazali smo, da aktivnost sedanjega poverjeništvu ne izvira iz miloščin, ki jih uživa od Učiteljske tiskarne, kar smo bili dolžni dokazati in brati zaradi časti svoje organizacije ter zaradi časti in zavesti, ki jo ima slovensko učiteljstvo do svoje organizacije. Kar pa da Učiteljska tiskarna v dobrobit vsega slovenskega učiteljstva, za to se ji bo učiteljstvo oddolžilo, ker jo bo smatralo preko oseb, ki s takimi javnimi izpadi slabo čuvajo njene interese, še vedno za učiteljsko občo last, ne pa za last kake frakcije ali osebe.

JOSIP DOLGAN:

Podeželska šola, vas in delo učiteljstva.

Vzgoja kmetijske mladine. — Namen kmetijske delovne šole.

II.

Kmetijski otrok pase in krmi živino, orje njive, sadi in seje, okopava in osipava, mlati in spravlja, trebi travnike, kosi in grabi travo, vozi drva, kupuje v prodajalni, kuha in varuje otroke, uživa hrano, občuti vreme, veseli se zdravja in trpi v boleznih. Dom ga uči delati že v zgodnji mladosti; že zgodaj

se uči premagovati napore in prenašati neugodje telesnega dela. Koliko več je vredna taka vzgoja kot vzgoja nepridipravov, ki ne znajo in nočejo niti peči zakuriti. Pa vendar pravimo, da kmetijski otroci nimajo vzgoje; tako pravimo, ker ne pomislimo, da je delo del človeške kulture in človeške narave.

Kmetijski otrok se tedaj ne uči in vzgaja le v šoli, ampak tudi doma, na vasi in na polju; njegovo življenje je delovno in njegova vzgoja je delovna in šoli bo moralo biti njegovo delo podlaga, kultivirano delo pa cilj. Namen kmetijske delovne šole mora biti izobraževanje dela in življenja kmetijskega otroka, zato pa tudi izobraževanje dela in življenja našega kmetijskega ljudstva.

Splošne vesti.

— Sestanek poverjenikov UJU se bo prav v kratkem vršil v Zagrebu. Na njem bodo razpravljali poverjeniki predvsem o načrtu novih pravil Udruženja, ker je to nujna in neodložljiva zadeva naše organizacije. V istem času se bodo vršili dogovori s hrvatskim učiteljstvom, ki je izven UJU.

— Redukcija učiteljskih. Število učiteljskih je reducirano od 40 državnih in 5 konfesionalnih na 33. Lansko leto je izšlo iz vseh učiteljskih v državi 1000 novih učnih oseb, za katere pa ni bilo učnih mest, ker otvarjanje novih osnovnih šol napreduje zelo počasi, bodo 33 učilišč lahko krila potrebo novega učiteljskega kadra.

— Mnenje prosvetnega ministra o redukciji Višjih pedagoških šol. Ko je podal prosvetni minister v Narodni skupščini svoj ekspoz, je izjavil tudi sledeče: »Škoda je, da se reducira Višji pedagoški šoli, ker oni bi nam dali dobre profesorje učiteljskih, učitelje meščanskih šol in sposobnejše šolske nadzornike. Imamo na učiteljskih nastavnike, ki so postali iz učiteljev profesorji s tem, da so razširili svojo izobrazbo na univerzi. Njihovo delo je dobro in priznano. Take učne osebe, ki mogla dati tudi Višja pedagoška šola in s temi bi se zamenjala tretjina nekvificiranih učnih oseb na učiteljskih. A metodično sposobni učitelji z razširjenim pedagoškim znanjem bi bili izvršni nastavniki učiteljskih in meščanskih šol in potreba po takih učnih močeh bi bila pokrita. Tako bomo čakali še leta na pokritje potreb in preprečili nadaljnjo izobrazbo učiteljskega.« — Drago ceneno priznanje, le žal, da ni moglo niti gorje izvajanje prosvetnega ministra preprečiti redukcije Višjih pedagoških šol.

— Prosvetni minister navaja v svojem ekspozju sledeče interesantne številke: Na učiteljskih je nastavljenih 1/3 nekvificiranih učiteljskih učnih oseb. — V nekem mestu, kjer je razen učiteljskega tudi gimnazija z osmimi razredi, imata profesorski izpit ravnatelja obeh zavodov, a od vseh tamkaj nastavljenih oseb je le en profesor.

— Zakaj naj se reducira Višja pedagoška šola? Zato, ker stane državo po izvajanju prosvetnega ministra šolanje enega gimnazijca 1200 Din letno, a šolanje učitelja, slušatelja Višje pedagoške šole 26.000 Din. Res visoka številka, a primerjati je treba koliko koristi ima država od enega absolviranega gimnazijca in kolike od absolutna Višje pedagoške šole.

— Predsednika gornjegrajskega učiteljskega društva tov. Valentina Pulka je društvo na svojem obnem zboru ob priliki odhoda s predsedniškega mesta zaradi zaslužnega delovanja za društvo imenovalo častnim članom.

— Venec Pestalozziju. Ob priliki 100. letnice proslave smrti velikega pedagoga Pestalozzija je položil na njegov grob poslanec ministrstva prosvete g. Voja Mladenović venec, ki ga je poslalo Udruženje Jugoslov. Učiteljstva.

— Proračun ministrstva prosvete znaša za leto 1927/28. 857 milijonov in je za celih 40 milijonov manjši od lanskega. Tako velika redukcija proračuna se je izvršila radi finančnih razmer, ki zahtevajo velike varčnosti. Osnovna nastava je utrpela le 8 milijonov Din iz fonda za zidanje šol, kar pa povzroča narodni prosveti neprecenljivo škodo.

— Natečaj za gledališke igre za deco. Glavni odbor Podmladka Rdečega križa v Beogradu je sklenil izdajati gledališke igre za deco s higijensko in humano vsebino v zmislu katerekoli točke Podmladkovega programa. Sprejete igre se bodo nagradile po 1000 (tisoč) Din od tiskovne pole za originalno delo, a po 500 (petsto) Din za prevod. Igre naj obsegajo največ eno tiskovno polo. Spise je pošiljati oblastnemu odboru Podmladka društva Rdečega križa v Ljubljani. Natančnejša pojasnila je dobiti v pisarni Podmladka Rdečega križa v Beogradu. — Tajnik: Fran Gabršek s. r.

— Učiteljski zdraviliški dom v Rogški Slatini. Zadruga je imela v petek 25. t. m. v Celju svoj redni letni obnem zbor. Učiteljski dom v Rogški Slatini bo v najkrajšem času popolnoma neobremenjena last učiteljstva. Vsa čast g. odboru, ki zelo dobro gospodari in z največjo vestnostjo upravlja učiteljsko imetje. Take solidnosti bi želeli pri vseh naših stanovskih gospodarskih podjetjih.

— Znižane cene v kopališču. Poverjeništvu je prejelo sledečo okrožnico: Okrožni urad za zavarovanje delavcev je v preteklem polletju otvoril v svoji palači na Miklošičevi cesti 20 moderno in vsem higijenskim predpisom ustrežajoče kopališče. Čeravno je kopališče namenjeno v prvi

vrsti zavarovanim članom, je urad z ozirom na pomanjkanje modernih kopališč v Ljubljani in z namenom, širiti med najširše sloje prebivalstva smisel za nego telesne čistosti, dovolil vsakomur uporabo kopališč njih naprav. Razen posameznih vstopnic oddaja urad tudi abonentske vstopnice v blokih po 10 komadov proti znatno nižji ceni. Ker pa vsak posameznik nima vedno dovolj sredstev za nakup abonentskih blokov, je urad pripravljen, dovoliti Vam, da nakupite v večjih množinah abonentske bloke po znižanih cenah ter žigosate posamezne vstopnice v bloku z Vašim društvenim žigom in jih oddajate Vašim članom, s čimur jim bo omogočeno, da se poslužujejo čistilnih kopeli po znatno znižanih cenah. S temi vstopnicami bi imeli Vaši člani pristop v čistilne kopeli ob torkih, sredah, četrtkih in petkih, med tem ko se jim ob sobotah in nedeljah ne more nuditi uporaba čistilnih kopeli z označenimi vstopnicami, ker je v teh dneh kopel s strani članov in privatnikov preveč obremenjena. Blok z 10 vstopnicami v pršno kopel stane 50 Din, blok z 10 vstopnicami v kadno kopel pa 80 Din, ravno tako stane tudi blok z 10 vstopnicami v parno kopel ali kopel v vročem zraku z uporabo prh in bazena 80 Din. Vstopnice, žigosane po našem poverjeništvu, prejmejo naši člani(ice) za kadno kopel po 8 Din, za pršno pa po 5 Din pri upravi listov v Učiteljski tiskarni, I. nadst., vrata 15 vsak dan med uradnimi urami. Tovariši in tovarišice, poslužujte se pridno ugodne prilike!

— Učiteljska hranilnica in posojilnica v Ljubljani je imela svoj redni obnem zbor že 2. februarja t. l. Tudi ta naš stanovski gospodarski zavod je voden z vso vzornostjo in solidnostjo, da je učiteljstvo lahko ponosno na njo. Zavod ni spekulativen, temveč deluje realno in zato s tem večjo sigurnostjo in uživa upravičeno polno zaupanje vsega učiteljstva, za kar gre v prvi vrsti zahvala vzornemu vodstvu.

— Ameriški humbug z darili P. R. K. Ravnatelj tov. Mervič je pod tem naslovom podal v »Učit. Tov.« v 32. številki z dne 17. marca nekaj besed v pomislek in čutim potrebo, da napišem tudi jaz par besed v pomislek. V prvi vrsti lahko mirno konstatiram: P. R. K. se je lotila društvena bolezen — hiranje v nezdarih razmerah — po delni naši krivdi. Kar se tiče preziranja slovensčine v tiskovinah, ni vredno tolikega razburjenja. Mnoge tiskovine so res tiskane v srbohrvaščini, ker je Glavni odbor P. R. K. v Beogradu in P. R. K. deluje na šolah izven Slovenije v večji meri. Tiskanje v treh jezikih je dražje in bi bili nepotrební stroški; sicer so pa tiskovine, ki jih otroci vedno rabijo, tiskane v slovensčini, n. pr. »Tekma za zdravje!« Ako bi bili ti prvi glavni pogreški vzrok, da pri nas P. R. K. tako ne deluje, kakor bi moral, sem prepričan, da bi »Oblastni odbor P. R. K. za Slovenijo« radevolje takoj preskrbel tiskovine v slovensčini. Nikaka krivda P. R. K. ni, ako si Amerikanci predstavljajo Jugoslavijo v Centralni Afriki. Po mojem mnenju P. R. K. ni zato tu, da bi v prvi vrsti sprejemal darila od drugih držav, ampak pričakuje, da bo P. R. K. na naših šolah deloval v tem smislu, da bo skrbel pri mladini za vsestransko vzgojo, katere naša šola mladini ne nudi. Vprašajmo se, koliko je bilo odposlanih daril iz Slovenije? Če pošljejo Amerikanci kaka darila, ni to noben »obligatni obulus!« Po programu P. R. K. za nas niso merodajne številke in statistika, ampak lokalni uspeh na šoli. — Glede dekretiranja od zgoraj: Če je bila dekretirana ustanovitev P. R. K. na šolah, sem prepričan, da deluje samo ob ustanovitvi, mogoče odgovarja na event. dopise, vse drugo glavno delovanje ostane na mrtvi točki. Vsako društvo ima sedaj v večji ali manjši meri revmatizem, in mi moramo biti zdravniki, ne pogrebci. H koncu samo tole: Po svojem idealnem programu bi zaslužil P. R. K. veliko več zanimanja pri nas! Toliko za enkrat o P. R. K.

Slavko Mrovlje.

— Kraljeva zahvala. Tov. Janko Leban je prejel od ministra dvora iz Beograda sledeče pismo: »Primivši Vašu muzičku kompozicijo »Pozdrav Jugoslaviji«, Nj. V. Kralj blagovolio je narediti, da Vam se izjavi zahvalnost na tej ljubezni pažnji.«

— Umrli je v Ljubljani gosp. Anton Repovš, oče tov. Miro Repovša, šolskega upravitelja na I. deški osnovni šoli v Ljubljani in tast tov. F. Lužarja, višjega šolskega nadzornika v pok. Pogreb pokojnika je bil dne 29. marca t. l. — Naše sožalje!

— Rdeči nageljčki. Avtorica tovarišica Marica Strnad-Cizerljčeva, učiteljica v Mariboru, Aleksandrova 8, sporoča uredništvu »Učit. Tovariša«: »Da zadoštim svoji dolžnosti, katere se zavedam kot učiteljica, pošiljam Vam za danes 5 izvodov svojih »Rdečih nageljkov«, ki naj se prodajo v prid Učit. konviktu v Ljubljani.« Uredništvo je izročilo izvode konviktu, za kar se avtorici prav lepo zahvaljujem z željo, naj sega učiteljstvo pridno po »Nageljčkih«, da ji »ne zvanejo v za- boju«, ker bi jih bilo res škoda. — Josip Kobal, blagajnik.

— Risanje s podrobnim učnim načrtom in navodilom za prvih osem šolskih let; knjiga, ki jo je spisal Alojzij Novak, je odobrena z odlokom ministrstva prosvete O. N. br. 16.223 z dne 14. marca 1927 kot pomožna knjiga za osnovne in meščanske šole.

— III. književna tombola Jugoslovenske Matice. S številkami 24, 7, 43 in 33, ki so bile izžrebane v času od 4. do 18. t. m.,